

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

S. Francisci Xaverii E Societate Iesv Indiarvm Apostoli Novarvm Epistolarvm Libri Septem

Francisco <de Javier>

Romæ, 1667

Epistola IX. Eidem Patri Gaspari Barzæo Rectori Collegii Goani.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46129](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46129)

num Episcopum confugiatis, ejusque judicio stetis, illum suppliciter orando, ne cunctetur pacem stabilire, ubi homo Inimicus discordias seminat. Tandem super omnia te ipsum commendo tibi ipsi. Fac semper recorderis te membrum Societatis IESV esse. Hæc tibi suggeret cogitatio, quid in quavis occasione conveniat te facere. Vale. Goa. xvii. Kal. Maij An. ciciolii.

Franciscus.

EPISTOLA IX.

EIDEM PATRI GASPARI BAR-
ZÆO RECTORI COLLE-
GII GOANI.

Circa curam rei familiaris hujus tibi commissæ Domûs, hæc tibi seorsùm & distinctiùs putavi commendanda. Chartas & tabulas Authenticas, quibus fundus & quasi Patrimonium hujus Collegij continetur, puta diplomata Domini Nostri Regis, per quæ attribuit huic Collegio vectigalia Pagodibus erepta, donationes & assignationes cæteras literis ejus ritè consignatis expressas, & à

NN 2

Præ-

Prætoribus qui ante hunc fuerunt agnitas & confirmatas, ea, inquam, scripta omnia & monumenta Archetypa sedulò colliges, & in unum congregata penes te habebis. In agendo cum externo Procuratore Domus & cum Cosmo Agnezio, qui omnium ad Collegij Censûs spectantium & magnam potestatem propter autoritatem Magistratus, & peritiam habet plurimam, eum familiaritatis in colloquiorum frequentia & cæterorum diligentia officiorum adhibebis modum, quem Collegij rationes postulant. Tractabis igitur cum ijs quamdiu & quam intimè opus fuerit ad efficaciter stabilienda quæ nutant & parum certi proventus usu deprehenduntur vectigalia Collegij. nam annuorum redituum qui olim Pagodum Sacrificulis addicti, Evangelicis Operarijs alendis attributi modò sunt, magna pars non solvitur, ijs qui debent contumaciter negantibus. in alijs quoque non paucis iura minimè dubia Collegij per vim iniquam & recusationem satisfaciendi sunt irrita. quare insta & satage apud istos, ut certi contra hæc remedij quidpiam expediatur. Mihi videbatur utile (vos expendite utrum ita sit) intentari publicè formulâ solitâ minas Anathematis, impetratis ad hoc literis

à Ma-

à Magistratu Ecclesiastico, in eos omnes qui census huic Collegio debitos solvere detrectant, aut quoquomodo bona ejus detinent, in rem deducendas, nisi spatio præscripto, quæ malâ fide possident, restituerint, & suas conscientias exoneraverint, prædâ injustè quæsitâ legitimis Dominis reddendâ. Hæc tamen & ejus generis quædam in vulgus odiosa, puta cum prehendi oportet atque in carcerem condi Redemptores vectigalium negligentes in repræsentandâ pensione, per externos administrantur. sic enim fient cum minori Societatis invidiâ. Pecunia universa & totum ararium domesticum in manu & sub clave tuâ esto. tu solus inferas, tu promas. Te dispensante, ac Ministris tradente, sumptus fiant in usus quos judicaveris verè necessarios, cum Fratrum Nostrorum, tum Alumnorum; ac præterea Operariorum Evangelij peregrè rem Christianam curantium. Hi miserè magnis plerumque premuntur angustijs ex defectu earum rerum sine quibus tolerari vita nequit. & quod caput est absistere à ceptis præclaris compelluntur, ingenti animarum quas curabant detrimento, ubi diù frustra expectaverint promissa subsidia, ineluctabili necessitati succumbentes. præverte

oro te, æquâ & sapienti distributione proventuum Collegij: ex quibus primùm, ut par est, consules domesticis, nostris & externis, deinde submittes ad Socios qui apud Comorini Promontorium & Insulas Mauricia extemâ inopiâ laborant, item in Moluccis & in Iaponiâ degentes, unde adjuventur a victum miserum parandum; quo si careant auxilio, magna opera infecta dimittere; & spes ingentes corrumpere, gravi Regni Detrimeto incommodo, cogentur. Hos nominavi qui extra Lusitanorum arces inter Indigenas vivunt, quòd eorum durior hoc in genere fors est. Stationem qui habent in Regis præsidij, aut alioqui in locis ubi concursus & coloniarum frequentes Europæorum sunt, inopiâ tabescere, & à cepto juvandarum animarum cibi defectu absistere non sinentur, id quod facilè illis eveniet peregrè inter alieni generis homines, partim infestos, partim egenos, fame perituris, nisi à suis procul missum demensum accipiant. Ante omnia magnopere volo à te sollicitè curari, ut æs alienum à Collegio contractum dissolvatur. nam detineri rem alienam ab eo qui potest reddere, nefas est, ad Dei offensam & maculam animi pertinens; ac præterea justam populo præbens

bens offensionis causam . quare iterum etiam
 atque etiam inculco , cave id negligas . quin
 omnem conatum & contentionem adhibe ,
 ut nulla tam justo & instanti officio mora
 interponatur . Hoc ut facere possis , ædificia
 ne inceptes nova , nec absolvas inchoata . Et
 si enim angustè habitamus : tamen id quod
 magis urget prævertendum est . Persolutis
 debitis , tum sanè sensim attollere structuras ,
 & perducere ad fastigium licebit . In uni-
 versum autem vide : ut longè posterior tibi
 cura sit ædificiorum quæ lapide ac cæmento
 congeruntur , quàm Spiritualium Dei Tem-
 plorum . Hi sunt Socij & Alumni tuæ fidei
 commissi , in quos alendos , fovendos ; in pri-
 mis verò ad profectum virtutis excitandos ,
 primarium tuum evigilare studium par est .
 Sunt tamen (scio) ædificia quæ differri ne-
 queunt . puta maceriæ circumdantis hortum
 domesticum , & obstructio aditus Ædium , si
 quis uspiam præter ostium patet . nam septis
 & firmis & nuspiam hiantibus muniri undi-
 que Religiosam Domum , disciplinæ ac famæ
 sic interest , ut nulla sit talis operæ legitima
 dilatio . talia ergo utique quocumque sum-
 ptu statim expedi . Deinceps opus habeo præ-
 munire te adversus teneritudinem animi aut

verecundiam negandi quandam, quâ te fo-
 tē constrictum reperies, quando te (quod
 non deerit) flagitabunt externi egentes mul-
 ti, ut ipsis è Collegij ære largiaris, aut Re-
 demptores vectigalium, remitti partem pen-
 sionis, allegantes multa, & obtendentes
 inopiam domesticam, rogabunt. nec deerunt
 qui ad te aures confitentibus præbentem ac-
 cedentes, narrabunt angustias familiæ, me-
 memque suam ac suorum, obsecrantes ut di-
 nes quo egent. His & ego comparior: sed
 emolliri talibus, ultrâ quàm fas est & Deus
 finit, veto. nam ex alieno largiri, furtum
 est. ut ergò ista cum audies, invidiam duri-
 tici conferrè in me possis, en tibi manus ad-
 fringo. ac conceptis verbis pro potestate
 impero, ut cunctis istiusmodi flagitatoribus
 dicas: ære alieno prægravatam Domum
 hanc, vix habere unde victui quotidiano So-
 ciorum & Puerorum Seminarij suppeditet.
 Tamen alijs eandem oneribus urgeri, sus-
 tantorum Patrum qui peregrè Evangelium
 Prædicant, Nosocomij publici instruendi,
 multisque similibus: quas ob causas me tibi
 præcepto ex obedientiâ imposito, quale sine
 Dei offensâ transgredi nequeas, mandasse,
 ne ex Collegij censibus quidquam ulli do-
 nes,

nes, quoniam quidquid inde subtrahatur de-
 futurum omninò sit domesticorum necessita-
 tibus, quibus explendis quantum annuorum
 percipitur fructuum impar est. Cæterùm
 ab hoc quæstuoso genere Pœnitentium, cibum
 corporis, non animæ remedium è Confes-
 sionis Sacramento captantium, plurimùm,
 tibi caveas, & paucis ac præcis te quam-
 primum verbis expedias, suadeo. Acrior
 istis multò fortunæ, quàm conscientiæ vul-
 nerum sensus est. nil nisi terrena sapiunt.
 toti sunt in spe stipis eblandiendæ, quidquid
 illis ad animi profectum differueris, surdis
 cecineris. Te ipsum, nisi excutis, impli-
 cent & avocent à potioribus. Multi Patres
 Familias Lusitani postulant dari sibi agros
 Collegij in feudum. An hoc sit è re Colle-
 gij dubito; & vereor, si hæc exempla frequen-
 tentur, ne grave aliquando huic Familiæ de-
 trimentum afferant. Tu sedulò rem discu-
 te: & cum Procuratore & Amicis Domus
 maturo habito consilio, statue quid circa
 hoc factu optimum sit. debet aliqua hoc
 Collegium, debentur & illi multa. Ergò
 ut callere ad unguem te volo quorum &
 quanto in ære sis: sic & sedulò exquirere,
 quantum & penes quos resideat æs tuum.
 utrius-

utriusque generis tabulas diligenter confice
 quamquam patiar equidem te minus solici
 tum in computando quid ab alijs exigend
 jus habeas, quam in recognoscendo, & quan
 primùm exolvere conando, quod jure su
 alij à te repetunt. Satagas in hoc, & con
 tentione summâ certes censeo. Idque ipsu
 potissimùm alleges ijs qui donari sibi po
 scunt: debere te, & quantocyùs dispunge
 re nomina studere; quare in hoc conferre
 quidquid inevitabilibus expensis tam nume
 rosâ Familiæ superest, nec quidquam esse
 inde quod possis arbitrato tuo tribuere, qui
 bus benè vis & quorum inopiâ condoles
 cum omnia exhauriant, ac nec sic quidem
 satis habeant, alimenta, vestitus, remedia
 Sociorum domesticorum & peregrinantium,
 Puerorum Seminarij, agrorum Nosocomij,
 præter fabricas urgentissimæ necessitatis, &
 alia non pauca. nec speciosus hic sit obtre
 tus & quæsitæ excusatio: sed revera ita se
 cias; diù noctûque invigilans in suffurando
 sumptibus quotidianarum necessitatum, quan
 tum omninò potes, ad reddendum quibus
 es obnoxius. Experimentiâ utare censeo ceco
 nomiaë magistrâ, ut quod usu didiceris juvis
 se, frequentes studiosè: quòd nocuisse, aut
 parùm

parum profuisse deprehenderis, vites sedulo. Acriter prius explora quibus confidere aliquid paras. rari enim reperiuntur fideles dispensatores. Elige hos, quantum potes, è numero eorum qui tibi solent aperire confitendo conscientiam, saltem semel in mense, ac toties Sacram Eucharistiam reverenter sumunt. Cupio, ut magna pars argumenti literarum, quas ad me Malacam Septembri dabis, per Franciscum illic Perezium curandas, sint capita hæc duo, Prius, quantum vobis; alterum, quantum à vobis debeatur. Adde eodem, de cætero cursu domesticarum rerum, de fructu operæ à te & alijs impensæ, ecquid & quatenus Goani cives ex concionibus, alijsque sacris ministerijs, proficiant. quid novi nuncietur è Regno, quid successerit circa negotium Pacis ac Belli, de Patribus peregrè degentibus. scribe de cunctis fusè ac distinctè, amanuensem adhibens bonæ manûs ac lectu facilis. Redemptorem vectigalium elige locupletem & honestum, Mercatorem ferè aliquem ex urbanis noti splendoris; non pauperem, ne ad lites veniendum sit. Vide annon sit compendiosius emere duos, quos Domi teneas lotores pannorum, quàm dare lineam vestem domestici usûs ex-

ter-

ternis fulloniam factitantibus, mundandam
 Præterea ecquid præstet alere Fratrem è No-
 stris Horto domestico Præfectum, & cultu-
 ræ olerum peritum, quàm externo ad hoc
 uti artifice. nam video multum expendi in
 victum & mercedem tum Hortulani, tum
 Æthiopum ipsi fervientium. Possent ea cura
 demandari cuidam è nostris Adiutoribus
 adjunctis ei mancipijs duobus ad hoc ipsum
 emptis. In his & alijs id genus exquire
 tentè quid factu sit optimum; cum per te
 investigans, tum adhibens in consilium ex-
 ternos peritos talium, Deum timentes, &
 huic Collegio benevolos. Alvaro Alfonso
 remissi sunt ex pensione ab ipso debitâ Par-
 dai quingenti, tantò æquius exigas ab eo
 ut maturè solvat quingentos alios quos de-
 bet. Cave profusus ex alieno velis esse. me-
 mento famis & egestatis Fratrum Nostrorum
 pondus diei & æstus in Stationibus huic Domino
 contributis, magno suo sudore portantium.
 recordare illorum qui in Iapone, qui in
 Moluccis, qui in Comorini Promontorio
 graves ærumnas sine solatio perferunt. Cho-
 ranum mittas censeo singulis dominicis Do-
 minum Augustinum Sacerdotem externum,
 idoneâ ei mercede constitutâ. non probo ibi
 resi-

residere unum è Nostris Fratribus . ergò illum qui jam illic est, Domum revoca . Ex ijs qui Domum admittentur , dabis operam , ut tempore primæ probationis rescias , quam vitæ sectam in sæculo tenuerint , quam artem exercuerint , aut calleant . quò nimirum intelligatur quæ pars domesticæ procurationis , quæve officia vel ministeria rectè illis mandari valeant . Michaëlem Moralem jubebis aliquoties apud Templum Episcopale ad populum dicere , admonens priùs illum & præparans , ut id tali loco prout par est faciat . & possitis , si tibi videretur , alternis id tu & ille facere , suâ cuique Hebdomade tributâ . statue circumspicis cunctis quid videatur optimum . Cave obliviscaris quod tibi mandavi de Balthasare Nunnezio . quin id quoniam magni momenti judico , Tibi in virtute Sanctæ Obedientiæ mando , ut planè totum exequaris , obire illum Asceticas exercitationes jubens ; & eum ministerijs humilibus Domi , non foris , applicans . Iaponas qui hîc sunt , impensè commendatos velim habeas ; & tutò ac commodè ut in Lusitaniam navigent , cures . Puto è re fore , si exercentur à te Meditationibus Asceticis Fratres qui ad Societatem probantur , &

ex

ex ijs isto modo intimè perspectis quos idoneos repereris retineas, quos ineptos deprehenderis, dimittas. Cave autem adducam unquam cujusquam precibus, & quantum multorum ambitu, ad quemquam in Societatem admittendum non instructum necessarijs ad eam juvandam dotibus. Chorani insularis prædij, rusticorumque ac operantium illic degentium curam per idoneos habebis, quantam res exigit: non enim per te nec per quemquam nostrorum potes. dixi jam, eò mittendum singulis dominicis Dominum Augustinum. Cætera item quæ opus ad hoc erunt, delectis quibus rectè fidas, administra. Franciscum Lopezium simul huc advenerit, vacare jubebis Commentationibus Asceticis, Generalem ejus Confessionem audies, ministerio Culinæ, aut id genus humilibus obsequijs, addices. Matthæo sex & triginta Pardaos quos mutuo dedit in Iaponiâ, statim ac repetet, persolves. Alvaro Alfonso præfiges solutionis non diffundendam amplius diem, post Pascha.

Franciscus.

Patres

Patres & Fratres Societatis ubicumque sint per Indiam, nec ad Regem, nec ad quemvis externum in Lusitaniam scribant, nisi missis huc apertis literis: quæ in hoc Collegio referentur vel in fasciculum inscriptum Regi, vel in alium cui nomen præfigetur aut Patris Magistri Simonis, aut Rectoris Sancti Antonij Vlyssipone.

Franciscus.

EPISTOLA X.

EIDEM PATRI GASPARI.

HÆC quoque in ultimo procinctu longæ ac dubiæ navigationis, dum nunquam satis præmunivisse Te, Mi Gaspar, videor, iterans & in summam dicta colligens replico, quæ tu sollicitudini præ amore nimie ignoscens, tam sæpè inculcari boni consule. Ante omnia tui memento, Animæ tuæ prospice. Scis enim quàm verè scriptum sit: qui sibi nequam, cui bonus? Patribus & Fratribus tibi subditis semper exhibe synceram caritatem, & amabilem modestiam,